

گمرک؛ ضرورت بازنگري در سازمان و مقررات

گزارش را تشکیل می‌دهد نگاهی به ساختار گمرک ایران، و تجزیه و تحلیل وظایف این سازمان پیچیده و بسیار تأثیرگذار در اقتصاد کشور است.

از اشکالیان تا بلژیکی‌ها

ضرورت چنین کنکاشی را در صورتی درک خواهیم کرد که به یاد آوریم گمرک ایران گرچه سازمانی گسترده با وظایف و اختیاراتی متنوع است، اما زیربنای آن همان است که مسیونوز بلژیکی طراحی کرده بود.

این نکته جالب است که بدانیم قرن‌ها پیش از آنکه مغرب زمین اصول و سازمانهای اقتصادی متمرکزی داشته باشند، ایرانیان به اشکال گوناگون، و با تشکیل سازمانهایی که وظایف آنها تا حدودی مشابه وظایف گمرک کنونی بود، ورود کالا به کشور و نیز خروج کالا را مورد کنترل قرار می‌دادند.

بررسی در زوایای تاریخ ایران نشان می‌دهد که گمرک در کشور ما قدمتی به قدمت تاریخ مدون آن دارد. گرچه از ضوابط هخامنشیان در این زمینه چیز زیادی نمی‌دانیم اما از این نکته آگاهیم که در دوره اشکانیان و ساسانیان سازمانهایی که با دریافت «باج و خراج» و یا «عوارض راهداری»، از مال التجاره بازرگانان فعال بوده‌اند، نوعی سازمان گمرکی محسوب می‌شدند. در زمان تسلط اعراب بر ایران دریافت حقوق گمرکی تحت عنوان «عشر» مرسوم بود و در ادوار بعدی، خصوصاً در دوره ملوک الطوائفی، حکام محلی ورود و خروج کالاها را تحت کنترل داشتند اما در دوران صفویان این امر از اختیار حکام محلی خارج شد و به اختیار دولت مرکزی افتاد. در زمان شاهان قاجار بر اساس معاهده‌های ننگین گلستان و ترکمن‌چای اداره امور بخشهایی از گمرک تحت کنترل کشور روسیه قرار گرفت و قسمت دیگری از گمرکات برای تأمین هزینه سفرهای پادشاهان قاجار به خارجیان یا ایرانیان به اجاره واگذار شد. از آن زمان به بعد گمرک ایران فراز و نشیب‌های فراوانی را پشت سر گذاشته است. در اواخر حکومت قاجارها بلژیکی‌ها به سرپرستی «موسیو نوز»

این جبر از فروپاشی پاره‌ای از قدرتهای اقتصادی، ظهور قدرتهای اقتصادی جدید و سرانجام بلوک‌بندیهای اقتصادی نوین ناشی می‌شود و ما، هم اکنون شاهد چنین تغییر و تحولی در مناطق مختلف جهان هستیم.

طبیعی است ایران هم چه به سازمان تجارت جهانی ملحق شود، و یا از عضویت در آن استکفاف کند، ناگزیر از تطبیق مقررات گمرکی خود با مقتضیات جدید خواهد بود؛ و مهمترین سازمانی که باید این تحول را تحقق بخشد گمرک کشور است.

و گمرک ایران با تشکیلات و بافت سازمانی فعلی که به سرعت از وجود کارشناسان و پرسنل صلاحیت‌دار کارآزموده خالی می‌شود سازمانی است که عده‌ای معتقدند حتی از توانایی کافی برای اجرای درست و دقیق مقررات تجربه شده فعلی برخوردار نیست تا چه رسد به آن که بخواهد مجری نظامی باشد که نو، ناشناخته و توأم با پیچیدگی‌های فراوان است.

نام گمرک در ایران همواره کداعی‌کننده یک سازمان پروکروائیک، فساد آفرین و زمینه‌ساز بند و بست و حاکمیت روابط بر ضوابط بوده است.

در باورهای عمومی نکات منفی فراوانی راجع به گمرک جا افتاده است. باورهایی از این قبیل که در گمرک می‌توان با اتکا به روابط، و یا آجیل‌دهی و جلب نظر مساعد بعضی از رؤسا و ارزیابان، کالای ممنوعه‌ای را ترخیص کرد، کالایی را مشمول تعرفه‌های پایین ساخت، حقوق گمرکی را به حداقل رساند و از پرداخت حقوق حقه دولت طفره رفت...

در نقطه مقابل چنان باورهایی، گروهی را عقیده بر این است که به علت عدم تمکین به توفقات بی‌حد و حصر برخی از کارگزاران این سازمان متحمل خسارات فراوان شده‌اند، و یا به پرداخت مطالبی بیش از آنچه قانون مقرر کرده، محکوم گردیده‌اند.

داوری در مورد درستی یا نادرستی چنین پندارها و باورهایی موضوع این گزارش نیست و بنا نداریم ریشه‌های چنین قضاوت عامی در مورد گمرک ایران را مورد بررسی قرار دهیم. موضوعی که محور اصلی این

تجارت جهانی در آستانه چنان دیگرگونی بنیادینی است که تمامی روابط بازرگانی و سازمانها و مؤسسات مرتبط با تجارت، و به ویژه تجارت برون مرزی را تحت تأثیر همه جانبه قرار خواهد داد.

کارشناسان این دیگرگونی را اکنون بیشتر در چارچوب فعال شدن سازمان تجارت جهانی (WTO) توجیه و ارزیابی می‌کنند و معتقدند هر دو گروه کشورهایی که عضویت در این سازمان را پذیرفته‌اند، و یا پذیرفته‌اند، با اجرای مقررات آن ناگزیرند تغییرات زیادی را در مقررات بازرگانی خود اعمال کنند و به همان موازات، نهادهای مرتبط با بازرگانی خارجی خود را متحول سازند.

از آنجا که نقطه نقل مقررات WTO که جایگزین GATT شده است، بر حذف موانع تجاری، حذف تعرفه‌های کنونی و جایگزینی تعرفه‌های جدید قرار دارد، قوانین گمرکی کشورها، و لا جرم سازمانهای گمرکی آنها بیشترین تغییر و تحول را شاهد خواهند بود. از سونی، بر پاره‌ای محافل جهانی این باور حاکم است که سازمان تجارت جهانی در آن حد که طراحان و گردانندگان آن انتظار دارند در یک پارچه‌سازی و کنترل تجارت جهانی موفق نخواهد بود. اما حتی اگر این نظریه تحقق یابد باز هم سازمانها و مقررات ذریبط با تجارت خارجی کشورها می‌باید یک سلسله تغییرات و تحولات فراگیر را پذیرا شوند، چرا که کشورهای جهان در آستانه قرن بیست و یکم به ناگزیر تحولات همه جانبه‌ای را در روابط بازرگانی خارجی تجربه خواهند کرد.

ساختار نوین گمرک را بنا نهادند و پس از آن در طول حکومت رژیم پهلوی بر ایران و سرانجام در دوران پس از پیروزی انقلاب نیز گمرک ایران تحولاتی را پشت سر گذاشته است.

علی‌رغم این سابقه تاریخی نمی‌توان ادعا کرد که قبل از ورود بلژیکی‌ها به ایران و پایه‌گذاری تشکیلات جدید گمرک و تدوین مقررات مدون، سازمان مشخص و مستقلی که تحت اختیار و اداره دولت باشد وجود داشته است. این بلژیکی‌ها بودند که براساس شیوه‌های

اروپا، برای گمرکات کشور ما سازمان و تشکیلاتی به وجود آوردند و مقررات گمرکی یکسانی برای اجراء در سرتاسر کشور تدوین کردند و علاوه بر آن تعدادی از مدیران و کارمندان قدیمی ایرانی را آموزش دادند و همین گروه بودند که توانستند بعد از خروج بلژیکی‌ها از کشور، اداره امور گمرکات را به عهده بگیرند.

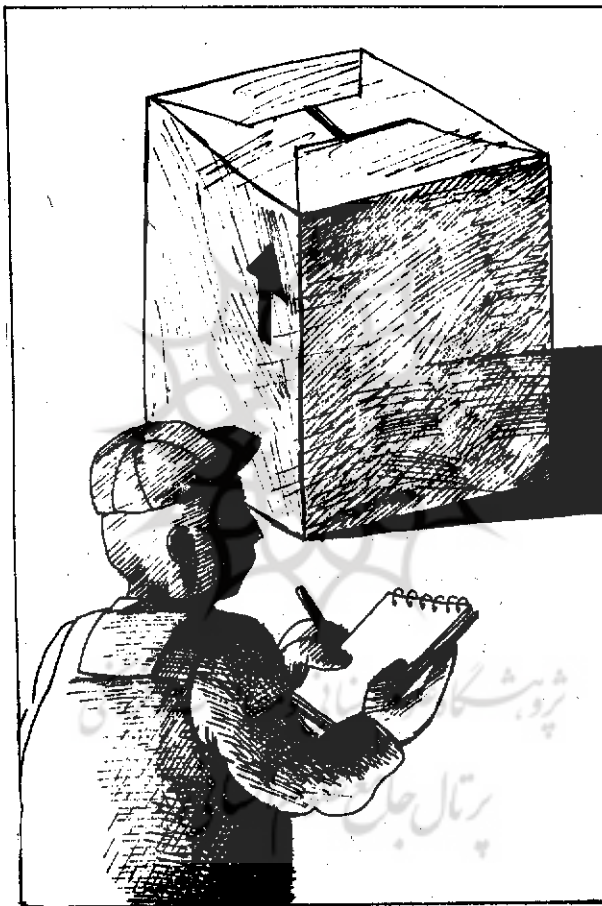
بررسی قوانین تدوین شده در طول هشتاد سال گذشته، از جمله قانون تعرفه گمرکی (مصوب سال ۱۳۳۷) و قانون امور گمرکی و آئین‌نامه اجرایی آن (مصوب سالهای ۱۳۵۰ و ۱۳۵۱) که توسط اساتید و پیش‌کسوتان گمرک تهیه شده نیز نشان می‌دهد که الگو و چهارچوب این قوانین منشأ گرفته از همان الگوهای اولیه مسیو نوز و همکارانش می‌باشد که با الحاقات و اصلاحاتی بر حسب شرایط روز تدوین و به اجراء گذاشته شده است.

مطالعه مقررات حاکم بر تجارت خارجی در طول سالهای ۱۲۷۷ تا سال ۱۳۱۱ شمسی نشان می‌دهد که کل سیاستهای مورد نظر در امر تجارت خارجی در «قوانین گمرکی و تعرفه‌هایی که به ضمیمه آنها بوده» پیش‌بینی و به اجراء در می‌آمده است و مقررات دیگری

در این ارتباط تنظیم نمی‌شده است، اما از سال ۱۳۱۱ و پس از تصویب قانون انحصار تجارت خارجی که به موجب آن بازرگانی خارجی ایران به انحصار دولت درآمد، به تدریج مقررات بسیار محدودی تحت عنوان «سهمیه سالانه» یا «مقررات صادرات و واردات» به صورت جداگانه تنظیم و به اجراء گذاشته شد. این مقررات به تدریج تکامل می‌یافت، به نحوی که در سالهای آخر حکومت رژیم گذشته - و تا سال ۱۳۴۴ شمسی - هر سال ضوابطی تحت عنوان «مقررات عمومی صادرات و واردات» از تصویب دولت می‌گذشت. در

این مقررات ضوابط حاکم بر صادرات و واردات در طول یک سال پیش‌بینی می‌شد و به ضمیمه جداول تعرفه و شرایط صدور و ورود کالاها انتشار می‌یافت.

ولی از سال ۱۳۴۴ تعیین خط مشی‌ها و مقررات اصلی حاکم بر تجارت خارجی در اختیار قوه مقننه قرار گرفت و لذا اکنون قانون «مقررات صادرات و واردات» به تصویب مجلس می‌رسد و با تصویب آئین‌نامه اجرایی آن از طرف دولت به وسیله سازمانهای ذیربط و گمرک به اجراء در می‌آید.

اقتصاد و دارائی کشور درآمد و هم اکنون نیز تحت نظر همین وزارتخانه قرار دارد و مسئول اجرای مقررات گمرکی و مقررات صادرات و واردات کشور می‌باشد.

وظایف و اختیارات گمرک

سازمان گمرک سرانجام در تیرماه سال ۱۳۴۵ به موجب ماده واحده‌ای از وزارت اقتصاد سابق منتزع و تابع وزارت دارائی که بعداً به وزارت امور اقتصاد و دارائی تغییر نام یافته شد و براساس آئین‌نامه مصوب آذرماه ۱۳۴۶ که به استناد تبصره ۲ ماده واحده مورد اشاره تدوین گردیده بود، تشکیلات و وظائف، مقررات مالی و معاملات آن مشخص گردید.

در ماده یک این آئین‌نامه تصریح شده است که این سازمان با توجه به وظایفی که بر طبق قانون و آئین‌نامه تعرفه گمرکی (که به موجب قانون مصوب ۱۳۵۰ به قانون امور گمرکی و آئین‌نامه اجرایی آن تغییر نام یافته) و سایر قوانین و مقررات جاری به عهده آن واگذار شده است، اداره می‌شود و از حیث امور مالی و اداری و انجام معاملات تابع ضوابط تعیین شده در همین آئین‌نامه است.

بنابراین برای آنکه از وظایف و اختیارات این سازمان آگاه شویم باید مضامین قوانین بر شمرده شده در ماده یک آئین‌نامه مصوب آذرماه سال ۱۳۴۶ مصوب مجلس وقت را از نظر بگذرانیم. با مطالعه این قوانین، و مقررات مربوط به آن، می‌توان وظایف سازمان گمرک را به شرح زیر و به صورت کلی احصاء کرد:

- تحویل گرفتن کالاهای وارداتی و صادراتی و مسافری که از طریق هوایی، زمینی و دریایی وارد می‌شود و یا صادر می‌گردد و نگهداری و

حفاظت آنها در انبارها و اماکن گمرکی و تحویل آن به صاحبان کالا یا مؤسسات حمل و نقل و یا نظارت بر تحویل تحول کالاهای مزبور در انبارها و اماکن گمرکی که توسط دیگر سازمانها یا پیمانکاران گمرک انجام می‌شود.

- تشخیص و وصول حقوق، عوارض و هزینه‌های گمرکی و سود بازرگانی و وجوه دیگری که وصول آن قانوناً به عهده گمرک گذاشته شده است و ترخیص کالاهایی که به صورت قطعی وارد می‌شوند.

- نگهداری حساب وجوه دریافتی و واریز آن به حسابهای مربوطه.

در آخرین قانون امور گمرکی و آئین‌نامه اجرایی آن که در همین اواخر به تصویب رسیده سعی شده است بیشتر مقررات و تشریفات مربوط به ترخیص کالا و رژیم‌های گمرکی در آن ملحوظ گردد، اما با این وجود هنوز هم موادی در این قانون وجود دارد که می‌توان آنها را مرتبط با قانون مقررات صادرات و واردات دانست.

در هر حال سازمان گمرک از سه دهه قبل از پیروزی انقلاب به ترتیب زیر نظر وزارتخانه‌های گمرکات و انحصارات بازرگانی، اقتصاد و دارائی اداره می‌شد، و سرانجام جزه زیر مجموعه وزارت امور

- اجرای قانون مقررات صادرات و واردات و آئین نامه اجرایی آن و قراردادهای و مقابله نامه های بازرگانی.
 - اجرای مقررات بانکی و ارزی، مقررات بهداشتی و قرنطینه ای اعم از حیوانی و نباتی، مقررات سازمان انرژی اتمی، مقررات استاندارد، مقررات وزارت ارشاد.
 - اعمال مقررات مربوط به معافیت ها و ممنوعیت های مربوط به کالاهای وارده و صادره.
 - اعمال مقررات گمرکی مربوط به محمولات و پیکهای سیاسی، محمولات پستی و فری شاپ ها.
 - اجرای مقررات و تشریفات گمرکی مربوط به واردات موقت، صادرات موقت، ترانزیت داخلی، ترانزیت خارجی، کابوتاز، ترانزیت و مرجوع کردن کالا.
 - بررسی مجدد اظهارنامه کالای ترخیص شده به منظور احراز صحت محاسبات و مقررات ترخیص و وصول کسر دریافتی یا استرداد اضافه دریافتی های احتمالی.

عنوان سدی در برابر مراجعان تلقی می شود و کسانی که با این سازمان سر و کار دارند از مراجعه و روبرو شدن با آن و مأموراتش گله مند و ناخرسندند.

مأمور گمرک یا خولی؟

یکی از دلایل عدم رضایت مردم از سازمان گمرک که ریشه تاریخی نیز دارد بیشتر در ارتباط با وظیفه اخذ مالیات می باشد که در مقاطعی از تاریخ از دیدگاه مذهبی و علمای دین نیز به کراهت از آن یاد می شد، به گونه ای که مأمور گمرک بودن در نظر مردم مذموم بود و حتی در نقالی های تمزیه خوانان و پرده گردانان از مأموران گمرک به عنوان همنشینان 'خولی' یاد می شد و این گروه جای آنان را در دنیای دیگر جهنم تعیین می کردند!
 به این دلیل و دلایل دیگری که به آن اشاره شد هنوز هم از سازمان گمرک و مأموران آن به نیکی یاد

ساختار گمرک ایران با مقتضیات زمانه سازگار نیست

نمی شود و مردم، خصوصاً آنان که اطلاعات دقیقی از ماهیت وظایف و مسئولیت های این سازمان ندارند و آگاه نیستند که بسیاری از تشریفات پیچیده حاکم بر تجارت خارجی ارتباط مستقیم با مقررات گمرکی و سازمان گمرک ندارد، گمرک را مسئول همه موانع موجود در راه واردات و صادرات می دانند.

از طرفی باید دانست آنچه در سالهای بعد از پیروزی انقلاب باعث تشدید و پیچیدگی بیشتر تشریفات و مقررات حاکم بر واردات و صادرات و ترخیص کالا شده است تغییر بی دربی مقررات تجارت خارجی در زمینه مقررات بانکی و ارزی، صادرات و واردات و تصمیم گیری های در چارچوب قوانین، تصویب نامه ها، آئین نامه ها و بخشنامه های ضد و نقیض سازمانهای ذیربط در امر تجارت خارجی می باشد. تعداد این مصوبات در هر سال بالغ بر صدها مورد می شود و مضامین آنها به گونه ای است که قانون اصلی و مادر مربوط به تجارت خارجی را که قانون مقررات صادرات و واردات و آئین نامه اجرایی آن می باشد تحت الشعاع قرار می دهد. به دلیل همین کثرت تصمیمات بی در پی و ضد و نقیض است که هم مأموران اجرایی و گمرک ایران دچار سردرگمی شده اند و هم صادرکنندگان و واردکنندگان در یک بلاتکلیفی دائمی به سر می برند. لذا ورود به عرصه تجارت خارجی به

- رسیدگی و حل اختلافات ناشی از اجرای قانون امور گمرکی، آئین نامه اجرایی آن و مقررات صادرات و واردات
 - اجرای مقررات مربوط به حق العمل کاری در گمرک.
 - اجرای مقررات مربوط به تخلفات و قاچاق گمرکی و نگهداری کالا و تعقیب موضوع در مراجع ذیربط تا مراحل نهایی.
 - اجرای کنوانسیون های گمرکی که کشور ما به آنها ملحق شده است و شرکت در جلسات مربوط این قراردادها.
 - اجرای مقررات مربوط به کالای متروکه و ضبطی تا مرحله تحویل به سازمانهای مسئول فروش این کالاها.
 - تهیه و تنظیم آمارهای ماهانه و سالانه مربوط به واردات و صادرات کالا.
 - بررسی قوانین و مقررات گمرکی و صادرات و واردات و صدور دستورالعملها و بخشنامه های لازم جهت حسن اجرای مقررات.
 تعمق در وظایف این سازمان از یک طرف حکایت از اهمیت ویژه آن برای دولت دارد زیرا به عنوان دروازه بان اقتصادی کشور عمل می کند و از اهمیتهای اصلی اجرای سیاستهای مالیاتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، مذهبی، امنیتی و بهداشتی دولت می باشد؛ و از طرف دیگر به دلیل تعدد وظایف محوله و مسئولیتی که در اجرای این وظایف به عهده دارد، به

مشابه افتادن به گردابی است که در شرایط کنونی هر کسی را جرأت نزدیکی به آن نیست و آنان هم که به این امور دست می یازند یا طبع کار و مشکلات آن را نمی دانند و خود را به آب و آتش می زنند و هست و نیست خود را می یازند و یا بر حسب اتفاق صاحب پول بادآورده ای می شوند و یا از سنخ افرادی هستند که در کار بندبازی و زد و بندهای عمدتاً ناسالم مرسوم در سیستم اداری کشور استاندند و به هر طریقی که شده مشکلات را حل می کنند و به ثروتهای کلانی نیز دست می یابند. در چنین شرایطی دور از انتظار نیست که عده ای از مأموران دولت که دست اندرکار تجارت خارجی هستند، و در نهایت بعضی از مأموران گمرک نیز که با شرایط سخت اقتصادی و دشواری های زندگی در مرزها و نقاط دور افتاده دست به گریبان هستند و به کرات شاهد زد و بندها و به یغما بردن بیت المال و بدست آوردن پولهای بادآورده توسط تازه به دوران رسیده های ظاهر الصلاح که ادعای تقدس نیز می نمایند، می باشند، به دلیل افلاس یا برای آنکه از قافله عقب نمانند از این آشفته بازار سوء استفاده کرده و سعی می کنند برای خود از این نعمت کلامی بسازند، و پرواضح است که این افراد در چنین شرایطی به لطایف الحیل قید و بندهایی برای مراجعان خود ایجاد می کنند و سعی می کنند با تعبیر و تفسیرهای خود ساخته از مضامین مقررات و بخشنامه های عمدتاً متناقض، آنان را به دام بیندازند و به اصطلاح حق خود را بگیرند!

اهمیت یک ویرگول در قانون

در فرازهای پیشین این گزارش به تلویح اشاره کردیم که عمده ترین هدفهای تدوین مقررات تجارت خارجی اعم از مقررات صادرات و واردات، مقررات بانکی و ارزی، مقررات گمرکی و تعرفه ها عبارتند از:
 - تجهیز منابع مالی دولت از طریق وصول حقوق گمرکی و سود بازرگانی.
 - حمایت از صنایع داخلی و افزایش صادرات از طریق پایین آوردن قیمت تمام شده کالاهای تولید داخل و فراهم کردن زمینه رقابت این کالاها با کالاهای مشابه وارداتی.
 - دستیابی به اهداف سیاسی از طریق سیاستهای تعرفه ای و غیر تعرفه ای.
 - حراست از فرهنگ و اخلاق و مذهب.
 - برنامه ریزی جهت مصرف منابع ارزی کشور و صرفه جویی در خرج آن.
 - اجرای مقررات بهداشتی و قرنطینه ای.

بنابراین روشن است که برای دستیابی به این هدفها بی‌نیاز از قانون و قانونگذاری نخواهیم بود ولی بحث بر سر چگونگی تدوین و اجرای این قوانین است.

کارش رفت و وقتی شامگاهان فرا رسید، در سر میز شام با ابراز تشکر از میزبان، از پیشرفت کار خود در بعد از ظهر ابراز رضایت کرد و گفت: در فاصله نهار تا شام موفق شدم

مصوبات ضد و نقیض، قوانین اصلی گمرک را بیرنگ می‌کند

باید تأکید کرد که امر قانونگذاری در زمینه امور تجاری و گمرکی کاری بس دشوار و حساس است و

تصمیم بگیریم که دویزگویی، را که صبح اضافه کرده بودم، حذف کنیم!

فقط در صلاحیت و توان استادان و نخبگان این رشته‌ها می‌باشد و چه بسا که اگر در تهیه و تدوین این گروه از قوانین بررسی‌ها، مطالعات و مشورت‌های کافی توسط خبرگان امر انجام شود و ملاحظات مورد نظر در مضامین و مواد قوانین پیش‌بینی گردد، و ضمناً آینده‌نگری‌های لازم در آنها ملحوظ شود و صراحت قوانین نیز مد نظر قرار گیرد، هم ضرورت تغییر پی‌درپی قوانین گمرکی و ارزی منتفی خواهد شد و هم راه هرگونه تفسیر و تعبیر و اختلاف‌نظر از طرف مجریان مسدود می‌شود.

برای روشن کردن حساسیت و اهمیت امر قانونگذاری بی‌مناسبت نیست که ماجرائی را نقل کنیم که ظاهراً مربوط به فردی از اهالی بریتانیا است:

«می‌گویند یک اتکلیسی مدتها از یک دوست خود که حریفه و تخصصش تدوین و طراحی قوانین بود، دعوت می‌کرد تا به خانه او برود ولی وی به بهانه حساس بودن کارش از قبول دعوت سر باز می‌زد. سرانجام میزبان تعهد کرد که تمام مشکلات موجود در منزل خود را مرتفع نماید و شرایط را به گونه‌ای فراهم کند که دوست مقنن او بتواند هم به نهار و شامی میهمان

او باشد و هم خدش‌های برکارش وارد نشود. این دعوت پذیرفته شد و قانونگذار به خانه دوستش رفت و از صبح تا هنگام نهار در اتاق خلوت به کار تدوین قانون مورد نظر سرگرم شد. هنگام صرف نهار صاحبخانه از او پرسید که پیشرفت کار چگونه بوده است؟ میهمان از موفقیتش در کار صبحگاهی ابراز رضایت کرد و گفت پیشرفت زیادی داشته، به گونه‌ای که موفق شده ظرف مدت صبح تا ظهر یک دویزگول، در ماده‌ای که روی آن کار می‌کند، اضافه نماید. پس از صرف نهار فرد محقق برای ادامه کار به اتاق

هدف از آوردن این داستان این است که نشان داده شود اگر قانون یا مقرراتی با وسواس و دقت تهیه گردد قطعاً دقیق و صریح و کامل خواهد بود و مجبور نخواهیم شد هنوز تصویب نشده آن را لغو یا نسخ کنیم یا بهانه به دست هر مجری بدهیم که به سلیقه شخصی خود آنرا تعبیر و تفسیر کند و مردم و مراجعان را با مشکل مواجه سازد.

اگر نخواهیم راه چاره مشخصی ارائه بدهیم باید بگوئیم در حال حاضر قانونی که می‌تواند به عنوان «مادر

قانون» در امور مربوط به تجارت خارجی تعیین تکلیف کند «قانون مقررات صادرات و واردات و به تبع آن آیین‌نامه اجرایی آن» می‌باشد. و قانونی که نحوه انجام تشریفات گمرکی و رژیم‌های گمرکی را مشخص می‌کند «قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی» آنست. بنابراین برای آنکه گرفتاریهای ناشی از تعدد قوانین، آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها را مرتفع سازیم و از مشکلات ناشی از لغو و برقراری مکرر و لحظه به لحظه این مقررات و دستورالعمل‌ها بکاهیم، و مراجعان و مأموران اجرایی را از مشکلات ناشی از آن نجات دهیم و زمینه‌های سوء استفاده و فساد اداری را مسدود کنیم باید بکشیم کلیه مقرراتی را که به نحوی به تجارت خارجی مرتبط می‌باشند و برای دستیابی به اهداف پیش گفته شده مورد نیازند، حسب مورد در چارچوب قانون مقررات صادرات و واردات و قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن بگنجانیم و در تدوین این مقررات از کمک کارشناسان و استادان فن که هم بضاعت علمی و هم تجربه عملی دارند استفاده کنیم. باید همچنین از این گروه بخواهیم با مطالعه کافی و روشن کردن اهداف آینده، قوانینی کارآ، صریح و مناسب وضعیت حال و آینده کشور تهیه کنند.

ضمناً جا دارد در تدوین این مقررات و قوانین، به شرایط حاکم بر تجارت بین‌المللی توجه کافی مبذول گردد و در نظر گرفته شود در روزگاری که روند توافقاتنامه‌ها و کنوانسیونهای بین‌المللی در جهت آزادی تجارت و حذف قید و بندهای موجود بر سر راه بازرگانی بین‌المللی، و نیز کاهش تعرفه‌ها و حذف حمایت‌های تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای سیر می‌کند، ما نمی‌توانیم همچنان به قوانین و مقرراتی که از زمان مسیو نوز به یادگار مانده،

و به سازمانی که پایه‌های آن را بلژیکی‌ها گذاشتند دل خوش کنیم.

تجارت جهانی اکنون با نوع آوری‌هایی روبروست که استانداردهای سری ISO 9000 فقط یکی از آنها می‌باشد. اگر می‌خواهیم از قافله بشری عقب نمانیم لازم است سازمانهایی نظیر گمرک را با مقتضیات قرن ۲۱ که چهار سال بیشتر به آغاز آن نمانده هماهنگ کنیم.

(در خامه این گزارش توجه خوانندگان را به مقاله تحلیلی یک کارشناس امور گمرکی که در صفحات آتی چاپ شده است جلب می‌کنیم).

